

УДК 355.404.52:[620.9:351.863

МАНЖУЛ І. В.,

**кандидат юридичних наук, доцент,
доцент спеціальної кафедри № 2
Навчально-наукового інституту
контррозвідувальної діяльності
Національної академії Служби безпеки України**

ДОСВІД КРАЇН АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. Здійснено аналіз забезпечення енергетичної безпеки промислово розвинутими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону: Японії, Китаю, Південної Кореї. Розглянуто наявний стан енергоресурсів цих країн. Досліджено їх можливості імпортування нафти та напрями забезпечення національної енергетичної безпеки.

Ключові слова: енергетична безпека, Азійсько-Тихоокеанський регіон, енергоресурси, країни-експортери, імпорт нафти.

Постановка проблеми. Значний позитивний досвід забезпечення енергетичної безпеки накопичений у деяких країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону: у Японії, у якої фактично відсутні енергоресурси, проте вона увійшла в трійку глобальних енергетичних лідерів; КНР, яка, займаючи перші місця за окремими показниками промисловості, не має достатніх власних енергоресурсів для забезпечення її паливом; Південної Кореї, яка 97% енергоресурсів забезпечує за рахунок імпорту з країн виробників та разом із цим є одним із найбільших експортерів нафтопродуктів із трьох із десяти найбільших нафтопереробних заводів у світі [1, с. 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць зарубіжних авторів свідчить про достатньо ґрунтовне дослідження становлення та забезпечення енергетичної безпеки в промислово розвинутих країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону. Їх увага зосереджена на міжнародному співробітництві щодо імпорту нафти між країнами зазначеного регіону та державами-експортерами енергоресурсів, підкреслюється значення дипломатичного діалогу в цій справі, розвитку прогресивних енергозберігаючих технологій. Проте комплексні дослідження щодо досвіду промислово розвинутих країн Азійсько-Тихоокеанського регіону в забезпеченні енергетичної безпеки відсутні.

Враховуючи зайняття Китаєм, Японією, Південною Кореєю ключових місць серед промислово розвинутих країн світу, мета статті – проаналізувати їх шлях до зміцнення національної енергетичної інфраструктури, забезпеченість енергоресурсами на предмет перейняття та використання цього досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промислово розвинуті країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону на шляху до досягнення передових місць у світовій економіці пройшли складний шлях становлення та забезпечення енергетичної безпеки, зумовлений фактичною недостатністю власних викопних джерел палива.

Так, Японія має незначні власні енергетичні ресурси, лише невеликі запаси нафти та газу, які задовольняють менш ніж два відсотки її потреб у цьому паливі, незначними є також поклади вугілля, які потребують впровадження екологічно чистих вугільних технологій. Відсутність у країні енергетичних ресурсів та необхідність забезпечення живлення літаків, кораблів, наземних транспортних засобів, генераторів, зв'язку та комп'ютерних систем зумовлює їх імпорт. Від енергетичної забезпеченості залежить стан економіки, функціонування урядових установ, національна безпека в цілому [2, с. 5–6]. За відсутності енергетичних ресурсів Японія займає за обсягом промислового виробництва 3 місце серед країн світу. Економіка Японії, яка швидко розвивається, може бути сповільнена її обмеженою ресурсною базою, що потребує постійного використання імпорту енергоресурсів.

Загальновідомими є такі цифри: Японія є третім за величиною споживачем нафти після США та Китаю, третім за величиною нетто-імпортером сирової нафти, великим імпортером зрідженого природного газу та другим за величиною імпортером вугілля. Японія надзвичайно залежна від імпорту нафти та уразлива від економічних, соціальних, політичних наслідків, які можуть виникнути на енергетичних ринках.

В імпортуванні енергоресурсів Японія стикається з такими проблемами. Сьогодні у Східній Азії, яка є швидко зростаючим економічним регіоном, різко загострилася конкуренція за доступ до природних ресурсів. Їх експлуатація та комерціалізації знаходяться все більше в центрі уваги геополітичної стратегії та політичних заходів країн світу, пов'язаних з енергетичною безпекою. Основними причинами економічного зростання регіону є індустріалізація та урбанізація, масовий попит на енергоносії та підвищення рівня життя. Окрім Японії, у Східній Азії виключно на імпорт нафти для задоволення своїх споживчих потреб покладаються такі країни, як Китай, Південна Корея, Тайвань. Причому значна частина імпорту нафти надходить із Близького Сходу, який є одним із найбільш політично нестабільних регіонів світу. Враховуючи важливість морських шляхів для транспортування нафти, Японія, як і більшість держав Сходу та Південно-Східної Азії, ставить питання про створення особливої економічної зони в частині Східнокитайського і Південно-Китайського морів. Продовжується конкуренція між великими державами щодо панування

над Малаккською протокою, через яку імпортується 90 відсотків нафти в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [3, с. 7, 17] і за прогнозами Міжнародного енергетичного агентства (далі – МЕА) прохід танкерів тут подвоїться до 2030 року [4, с. 6]. Сьогодні міжнародний ринок енергії став тією ареною, де стикаються національні інтереси та національна енергетична безпека країн світу.

Ц. Тоїчі (старший керуючий директор і головний виконавчий директор Інституту економіки та енергетики, Японія) зазначає, що особливістю енергетичної безпеки Японії є її нерозривний зв'язок із дипломатією, обороною, економічною та торговельною політикою, охороною навколишнього середовища та освітою. Крім того, він звертає увагу на той факт, що Японія є єдиною країною у світі, яка, не маючи атомної зброї, має повністю забезпечений ядерний паливний цикл. Зазначене суттєво враховується в міжнародній політиці [4, с. 9].

Основною метою енергетичної політики Японії є досягнення таких цілей: забезпечення енергетичної безпеки, економічного зростання та охорони навколишнього середовища. Найважливішими завданнями в забезпеченні енергетичної безпеки ставиться забезпечення стабільного енергопостачання, що є необхідною умовою для повсякденного життя населення та виробничої діяльності. Для забезпечення енергетичної безпеки Уряд Японії реалізує такі енергетичні ініціативи: просування використання всіх типів відновлюваних джерел енергії; підвищення енергоефективності; розробка та впровадження інноваційних технологій в енергетичному секторі – чистих вугільних електростанцій, комбінованого циклу комплексної газифікації, електростанцій з уловлюванням та зберіганням вуглецю, комерціалізація на швидких нейтронах атомних реакторів; планування довгострокових досліджень енергії для забезпечення майбутнього розвитку термоядерної енергетики; посилення міжнародного партнерства з метою пом'якшення наслідків використання енергоресурсів й адаптації до зміни клімату; розвиток ядерної енергетики [5, с. 11–14].

Японські нафтові компанії беруть активну участь у проектах розвідки та видобутку енергоресурсів на Близькому Сході та в Південно-Східній Азії. Висловлюються пропозиції надавати більшу урядову підтримку приватному бізнес-сектору, який інвестує в нафтовидобувні країни. Проте останнім часом спостерігається більша зацікавленість цих країн у захисті власних національних інтересів у зазначеній сфері та зменшення питомої ваги іноземних інвесторів. Зростає значення використання ресурсів нафти та газу з Росії (великий потенціал поставок, її географічну близькість і значення як постачальника енергії в Північно-Східній Азії) [4, с. 2].

Уряд передбачає, як і раніше, надавати субсидії для розширення виробництва відновлюваної енергії (насамперед, використання енергії вітру, сонячних батарей і біомаси), що знизить залежність від імпорту, викидів вуглецю та розширить джерела паливної суміші. Передбачається посилити енергоефективність та енергозбереження на транспорті, у промисло-

вих і комерційних секторах, що також сприятиме зниженню споживання викопного палива та забруднення навколишнього середовища [6, с. 16]. Значну економію енергії дає використання енергоефективних вікон та холодильників, впровадження систем управління енергією й акумуляторних батарей, зміна робочих годин, покращення паливної економічності автомобілів та інші енергозберігаючі заходи.

Зарубіжними авторами називаються й інші шляхи вирішення проблем у Японії із забезпечення енергетичної безпеки: використання для імпорту нафти регіональних та глобальних перспектив; розробка інноваційних технологій для підвищення безпеки атомної енергетики; розвиток енергетичних технологій; розширення диверсифікації джерел поставок та стабілізація їх попиту; зміцнення співробітництва з МЕА; подальша розробка заходів оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

При цьому в науковій літературі вказується на існуючі межі політики Японії у сфері енергетичної безпеки. Перспективне зниження енергоемності промислового виробництва вважається складним. У приватному секторі це може бути реальним лише внаслідок відмови населення від використання електроприладами та транспортом, що призведе до зниження рівня життя. Досягли своєї межі можливості щодо енергозбереження та заміщення нафти, глобальна конкуренція на енергетичних ринках знижує результативність зусиль щодо територіальної диверсифікації джерел енергоносіїв [7, с. 22].

Отже, основними шляхами забезпечення енергетичної безпеки Японії на міжнародному рівні є проведення політики зміцнення та розширення дипломатичних контактів із країнами-імпортерами нафти Близького Сходу та Південно-Східної Азії, розробка схем диверсифікації джерел енергії. Внутрішня політика зорієнтована на подальший розвиток енергозбереження, енергоефективності; перспективних енергетичних технологій, впровадження відновлюваних джерел енергії.

Потребує вивчення та запозичення запаморочливе економічне зростання Китаю, його швидке входження до кола найбільш розвинутих країн світу. Підйом китайської економіки виявив проблеми із забезпеченням його енергетичної безпеки, які зумовлені стрімким енергоспоживанням як наслідком великих темпів урбанізації, розширенням приватного сімейного автомобільного ринку, появою середнього класу, покращенням умов життя та масовим використанням споживчих енергетичних приладів.

Необхідно окреслити такий стан забезпечення Китаю власними енергоресурсами. КНР володіє достатніми для розвитку економіки покладами вугілля. За видобутком вугілля Китай є світовим лідером, що зумовлено двома факторами: великою його кількістю та відносно стабільними та недорогими витратами на видобування [8, с. 44]. Інша ситуація склалася із забезпеченістю країни газом і нафтою. Запаси природного газу розвинені слабо, інвестиції в цю галузь фактично відсутні, технічний прогрес сповільнений. Видобутку нафти на початку 80-х рр. ХХ ст. в Китаї було достатньо для внутрішніх по-

треб промисловості й навіть для експорту. Проте основні нафтові родовища у східній його частині вже вичерпані й наразі знаходяться в занепаді.

Китай нині є другим після США найбільшим імпортером нафти у світі, що зумовлюється постійно зростаючою потребою в енергоресурсах для забезпечення потреб промисловості та населення. МЕА прогнозує, що залежність від імпорту енергоресурсів Китаю в 2030 р. досягне 80 відсотків [9]. Зростання потреби Китаю в енергії швидко стало питанням міжнародної політики, неочікуваний від нього значний імпорт нафти викликав побоювання серед інших енергетично залежних країн щодо переважаючого впливу КНР на міжнародний енергетичний ринок [8, с. 43].

Як нафтозалежна країна Китай розробляє заходи щодо підвищення енергетичної безпеки, вони фахівцями поділяються на наявні та довгострокові. Щодо наявних заходів відмічається, що уряд країни-імпортера повинен підвищити інвестування в заходи з безпеки поставок енергії. Окрім того, наявні заходи можна класифікувати так: 1) заходи зі скорочення ймовірних порушень із харчуванням, 2) заходи щодо зведення до мінімуму впливу перебоїв із поставками або зростанням цін. Довгострокові заходи в більшості випадків носять стратегічний характер, який означає поєднання державних спонсорських економічних заходів із політичними ініціативами. Економічні заходи передбачають пряму участь держави в підвищенні енергетичної безпеки, зокрема у власному виробництві енергії та інвестуванні джерел енергії за кордоном. Політичні ініціативи матимуть велике значення, якщо будуть підтримуватися економічними, такими як інвестування, інша допомога, продаж основних товарів. Ринковим підходом до розвитку енергетичної політики є одночасна орієнтація на національні та міжнародні ринки енергоносіїв, а також прагнення до зниження ризику зриву поставок шляхом поліпшення їх функціонування [10, с. 17].

Для забезпечення енергетичної безпеки Китай реалізує чотири основні цілі в енергетичній сфері: 1) максимальне вітчизняне виробництво нафти та газу; 2) диверсифікація джерел нафти; 3) інвестування в зарубіжні нафтові та газові ресурси (уже реалізована частково реформа цін і створені комерційно-орієнтовані юридичні особи, які можуть конкурувати на міжнародній енергетичній арені, великі компанії вже почали вкладати мільйони доларів у зарубіжні нафтові родовища); 4) реконструкція та розширення енергетичної інфраструктури (передбачає вкладання значних коштів і розширення вітчизняних транспортних мереж) [10, с. 18]. Ці кроки супроводжуються цілеспрямованою політикою щодо зміцнення політичних та економічних зв'язків із державами-експортерами нафти та газу, а також заходами щодо обмеження темпів зростання попиту на нафту.

У фаховій літературі виділяється декілька шляхів забезпечення енергетичної безпеки Китаю, з них найбільш продуктивними є такі: 1) лібералізація економіки; 2) використання вугілля для виробництва електроенергії та імпорту нафти в транспортуванні. Крім того, указується на сумнівність використання військових засобів для полегшення енергетичних потреб

Китаю, які будуть контпродуктивними, дорогими та викличуть нестабільність у регіоні [11, с. 39–40].

Одним зі шляхів забезпечення енергетичної безпеки є дипломатичний, використання «нафтової дипломатії» та двосторонньої домовленості з великими виробниками-експортерами нафти, такими як Саудівська Аравія, Іран, Росія. Це прагматичний підхід, орієнтований на бізнес-інтереси та зниження залежності від постачання нафти. Забезпеченню енергетичної безпеки Китаю буде більше сприяти співробітництво, а не конфронтація в енергетичній сфері. Китайський уряд уже приступив до роботи з регіональними та міжнародними структурами й надалі буде співпрацювати з ними. Передбачається більш широке співробітництво Китаю та МЕА.

Інші шляхи забезпечення енергетичної безпеки Китаю називають науковці Університету Райса (Хьюстон, штат Техас), зокрема Ф. Вон дер Менден, А. Тома: сприяння розвитку взаємовигідного обміну з іншими країнами технологіями у сфері використання поновлюваних джерел енергії та альтернативної енергетики: Китай лідирує у виробництві вітряків, фотоелектропанелей, розумних мереж електропостачання, генеруючи майже стільки ж електроенергії з води, вітру та сонячного світла, як усі електростанції Франції та Німеччини разом [12].

Проблеми енергетичної безпеки Китаєм передбачається вирішувати через двосторонні та багатосторонні договори про експлуатацію нафти та газові ресурси в прикордонній зоні, реалізацію регіональних програм постачання енергії. Також у перспективі можливим є підключення до таких домовленостей центральноазіатських республік: Далекого Сходу в Росії, Японії та Південної Кореї. Враховуючи багатогранний характер енергетичної безпеки, багатосторонні угоди між країнами та регіонами будуть відігравати все більш і більш важливу роль у забезпеченні доступності до енергетичних ресурсів, їх експлуатації та споживання. Проте такі проекти Китаю буде складно реалізувати через історичні підозри щодо його геополітичних та військових намірів [13, с. 31].

Сьогодні, як і раніше, Китай залежить від поставки нафти із шести країн: Саудівської Аравії, Анголи, Ірану, Росії, Оману, Судану. Деякі дослідники вважають, що в цьому разі можуть зіткнутися інтереси США та Китаю щодо енергоресурсів. Проте, на думку М. Мейден, Китай не має ні наміру, ні можливостей для захисту своїх інтересів у всьому світі. Окрім того, Китай не готовий взяти на себе роль Сполучених Штатів Америки як постачальника суспільних благ, таких як свобода судноплавства в міжнародних водах або забезпечення стабільності в країнах-виробниках [9]. Зауважимо, що для Китаю не має значення політичний режим у країні-експортері нафти.

Отже, на наш погляд, деякі шляхи забезпечення енергетичної безпеки Китаю варті запозичення: вирішення існуючих проблем максимально дипломатичним шляхом; укладення регіональних угод щодо співробітництва із забезпеченням енергоресурсів; вкладання інвестицій у зарубіжні проекти видобутку нафти та розвиток діючої інфраструктури.

Республіка Корея не має необхідної власної енергетичної сировини, тому повністю залежить від імпорту енергоносіїв та є одним з основних глобальних імпортерів невідновлюваних і викопних енергетичних ресурсів. Республіка Корея займає п'яте місце за величиною імпорту нафти (за даними МЕА 2012 р.) [1, с. 9], друге за величиною імпорту зрідженого природного газу та вугілля, шосте за імпортом радіоактивного елемента урану. Нині ЗПГ покриває близько 25% від загального обсягу споживання електроенергії в Південній Кореї, тоді як вугілля та ядерні реактори становлять 40% і 30% відповідно, а нафта лише 3%. Енергетична політика Республіки Корея зумовлюється такими факторами: 1) нестачею ресурсів; 2) залежністю від імпорту; 3) географічними обмеженнями у виборі енергоносіїв (близькі сусідні країни є також імпортерами, що зумовлює дорогу поставку з Близького Сходу); 4) вразливістю в геополітиці (завжди ймовірними є зриви в постачанні) [14, с. 108–12].

У лютому 2013 р. Уряд Південної Кореї прийняв «6-й Базовий план довгострокового попиту і пропозиції на електроенергію». Він, по-перше, передбачає скорочення споживання електроенергії на 15 відсотків, що зведе до мінімуму будівництво нових об'єктів енергетики; введення системи погодинної ставки тарифів на електроенергію в залежності від ситуації з поставками; залежність і сезонність ціни на неї та паливо; по-друге, планується збільшити резервні запаси енергоносіїв із метою захисту країни від перебоїв у їх постачанні, зокрема, в обсязі 22% від загальної потреби в електроенергії; по-третє, збільшити та розширити виробництво поновлюваних джерел енергії, які мають становити 12% від усього споживання енергії на 2027 р., що забезпечить зменшення викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище. Передбачається збільшити та розширити компенсацію населенню, яке проживає поряд із такими об'єктами [15, с. 78]. Енергетична політика Південної Кореї спрямована на досягнення сталого економічного зростання, забезпечення стабільного енергопостачання та попиту шляхом реалізації заходів із диверсифікації джерел енергії, скорочення використання викопного палива, сприяння розвитку відновлюваної енергії.

Висока залежність від зовнішніх ресурсів диктує необхідність забезпечення енергетичної безпеки країни насамперед за чотирма напрямками: скорочення енергоємності економіки; здійснення диверсифікації енергобалансу; розширення географії імпорту енергоносіїв; нарощування стратегічних резервів нафти. Проте існуюча на сьогодні структура промисловості, у якій значне місце займають енергоємні галузі (металургія, нафтопереробка, машинобудування, суднобудівна, виробництво будівельних матеріалів), не дозволяє істотно знизити витрати енергії. Найбільш ефективним напрямом забезпечення енергоресурсів є географічна диверсифікація джерел енергії [16]. Для Південної Кореї основним постачальником нафти є Близький Схід (звідти імпортується більше двох третин імпорту сирої нафти). З огляду на факт залежності від одного регіону в поставках Сеул

прагне збільшити імпорт енергоресурсів із Південно-Східної Азії, Африки та Латинської Америки, заохочує державні й приватні компанії отримати пакети акцій у розвідці іноземного виробництва енергії [17].

Щодо ядерної енергетики політика уряду є багатовекторною: 1) відмічається швидкий розвиток ядерної енергетики, Республіка Корея має найвищу щільність ядерних реакторів у світі (23), за рахунок ядерної енергетики задовольняються побутові потреби населення; 2) ядерні технології в довгостроковій перспективі передбачається активно експортувати (Республіка Корея вже має підписані довгострокові контракти на будівництво чотирьох ядерних реакторів до 2020 р. з Об'єднаними Арабськими Еміратами, контракт на будівництво ядерного дослідницького реактора з Йорданією, меморандум про взаємопорозуміння щодо співпраці з ядерними проектами з Туреччиною [17]; 3) з іншого боку, ставиться завдання зменшити залежність від ядерної енергетики, якщо раніше планувалося забезпечення нею енергії на 41% від загального обсягу енергобалансу до 2035 р., то зараз планується лише 29%. Розвиток відновлювальних джерел у виробництві електроенергії потребує величезних інвестицій і тривалого часу, тільки 8% енергобалансу країни походить від гідроелектроенергії та 3% від інших поновлюваних джерел енергії, таких як сонячна, вітрова, біомаса [14, с. 108–112].

Рекомендації МЕА Уряду Південної Кореї у 2012 р. спрямовані на розроблення комплексної енергетичної стратегії з включенням послідовних політичних заходів, указівкою ролі та обов'язків міністерств та відомств; підвищення конкурентного, ринкового підходу в розвитку електроенергетичного сектора та сектора природного газу; зміцнення всього ланцюга поставок; встановлення чіткого графіку ринкового ціноутворення; тарифної реформи; розвитку ринкових механізмів щодо стимулювання технологій із низьким вмістом вуглецю та зниження попиту на енергію; просування нових та відновлюваних джерел енергії; комерціалізації результатів досліджень, продовження участі у міжнародних дискусіях із питань енергетичної безпеки [1, с. 28].

Висновки. Отже, серед напрямів забезпечення енергетичної безпеки в країнах Азійсько-Тихоокеанського регіону виділимо як найбільш для них ефективні такі: 1) намагання вирішити проблеми із забезпеченням імпорту нафти дипломатичним шляхом через насамперед співробітництво як із країнами Близького Сходу, так і через укладення регіональних угод; 2) інвестування в зарубіжні проекти виробництва енергоресурсів; 3) стимулювання розвитку прогресивних енергозберігаючих технологій та їх впровадження в приватний сектор домогосподарств; ширше використання альтернативних джерел енергії. Проаналізований досвід забезпечення енергетичної безпеки країн Азійсько-Тихоокеанського регіону вартий записування Україною, яка також потерпає від імпорту енергоносіїв.

Література:

1. Energy Policies of IEA. Countries 2012 Review. The Republic of Korea [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Korea2012_free.pdf.

2. McCann L. Department of Defence. Japan's Energy Security Challenges: the world is watchin / L. McCann [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.defence.gov.au/ADC/Publications/Commanders/2012/08_SAP%20Linda%20McCann%20-%20Japan.pdf.
3. Feldhoff T. Japan's Quest for Energy Security Risks and Opportunities in a Changing Geopolitical Landscape / T. Feldhoff [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.uni-frankfurt.de/43866709/WP_5-2011_Feldhoff_Online_-_Japan__s_Quest_for_Energy_Security.pdf.
4. Toichi T. International Energy Security and Japan's Strategy / T. Toichi [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eneken.ieej.or.jp/en/data/pdf/356.pdf>.
5. Energyin Japan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.meti.go.jp/english/aboutmeti/data/a231201e.html>.
6. Fred D. Koilor Gauging Security of Supply Portfolio using an Aprec Approach has Japan Coped with the Challenges of Energy? / D. Fred [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CBwQFjAAahUKEwiG_qvM3rLHAhVEjXIKHbFFAoc&url=http%3A%2F%2Fwww.dundee.ac.uk%2Fcepmplp%2Fgateway%2Ffiles.php%3Ffile%3Dcepmplp_car17_26_499740358.pdf&ei=TTPTVcajBcSaygOxi4m4CA&usg=AFQjCNHdPAMT_woa8UqkUIonpJRQcrMM3Q&sig2=dw9QuyJM7bKVTF3Z98hVVg&bvm=bv.99804247,d.bGg.
7. Полищук А.В. Экономические проблемы энергетической безопасности Японии : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : спец. 08.00.04 «Мировая экономика» / А.В. Полищук. – М., 2011. – 24 с.
8. China's Energy Security and Geo-Economic Interests in Central Asia. Liyan Hu and Ter-Shing Cheng [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www3.dogus.edu.tr/cerdem/images/Energy/China's%20energy%20security%20and%20geo-economic%20interests%20in%20central%20asia.pdf>.
9. China's Burgeoning Demand and its Quest for Resources. Michal Meidan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=177920>.
10. Searching for E ching for Energy S nergy Security: ecurity: ecurity: The Political Ramifications of China olitical Ramifications of China's International E nternational Energy P nergy Policy. By Philip Andrews-Speed, Xuanli Liao, and Roland Dannreuther [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CES%205%20Feature%20Articles,%20pp.%2013-44.pdf>.
11. Constantin C. China's Conception of Energy Security: Sources and International Impacts / C. Constantin [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ligi.ubc.ca/sites/liu/files/Publications/Constantin_WP43.pdf.
12. Economics: Manufacture renewables to build energy security. John A. Mathews& Hao Tan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nature.com/news/economics-manufacture-renewables-to-build-energy-security-1.15847>.
13. China and Long-Range Asia Energy Security: an analysis of the political? Economic and technological factors shaping Asian energy market [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.amymyersjaffe.com/.../seminarChina.pdf.
14. Addressing South Korea's Greatest Strategic Vulnerability: Options for Decreasing Energy Dependency. George Alan Hutchinson / International Journal of Korean Studies Vol. XIII, No. 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icks.org/publication/pdf/2009-SPRING-SUMMER/6.pdf>.

15. Shift in Energy Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.energy.siemens.com/nl/pool/hq/energy-topics/publications/living-energy/pdf/issue-08/essay-south-korea-SeungIlCheong-Living-Energ>.
16. Стеклов М.М. Современные проблемы развития топливно-энергетического комплекса Южной Кореи : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : спец. 08.00.04 «Мировая экономика». – М., 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mgimo.ru/files/32781/avtoref_steklov.doc.
17. South Korea: a Paradigm [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.siue.edu/EASTASIA/KR_QS_EN_SC_PG1.htm.

Манжул И. В. Опыт стран Азиатско-Тихоокеанского региона по обеспечению энергетической безопасности

Анотация. Проведенный анализ обеспечения энергетической безопасности промышленно развитыми странами Азиатско-Тихоокеанского региона: Японии, Китая, Южной Кореи. Рассмотрено существующее положение энергоресурсов этих стран. Исследованы их возможности импорта нефти и направления обеспечения национальной энергетической безопасности.

Ключевые слова: энергетическая безопасность, Азиатско-Тихоокеанский регион, энергоресурсы, государства-экспортеры, импорт нефти.

Manzhul I. The experience Asian-Pacific region countries with ensuring energy security

Summary. The analysis of energy security industrially developed countries of the Asia-Pacific region such as Japan, China, South Korea, which passed a difficult way of formation and energy security, due to the lack of actual fossil fuel sources. The current state of energy in these countries is considered: Japan, which has virtually no energy, but it is among the top three global energy leaders; China, which occupies the first place on certain indicators of industry, does not have sufficient domestic energy resources to provide its fuel; South Korea, which provides 97% of energy by imports from producers and at the same time is one of the largest exporters of oil from three of the ten largest refineries in the world.

It was found that ensuring energy security of those countries facilitate orientation of national energy policy for the further development of energy saving, energy efficiency; reducing the use of fossil fuels and energy intensity of industry, focus on advanced energy technologies, primarily for implementation in the private sector; the introduction of renewable energy sources.

Also to the most effective ways of ensuring energy security in the Asia-Pacific region include: 1) attempts to solve the problems with oil imports by diplomatic means, through co-operation with both the Middle East first, and by concluding regional agreements; 2) foreign investment projects in energy production. The experience of ensuring energy security in the Asia-Pacific region worth borrowing Ukraine, also suffering energy imports.

The material of the article prepared mainly by foreign authors publications, employees research institutions, managers and employees of organizations and energy companies to thoroughly analyze the current state of energy security of these countries and areas of implementation.

Key words: energy security, Asia Pacific, energy, exporting countries, oil imports.